

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2017. október 16.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2017. október 16. 8:00

Időtartam: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Fontos tudnivalók

Ossza be a 240 percert úgy, hogy minden feladatra legyen elég ideje!

Alaposan olvassa el a feladatokat, kérdéseket, szempontokat!

Bátran fogalmazzon önálló véleményt, ahol azt kéri a feladat!

Írásait gondosan szerkessze, helyesírását ellenőrizze a szótárból, ha bizonytalan!

Jegyzeteket, vázlatot készíthet, de ügyeljen, hogy azok elváljanak a kész fogalmazásuktól!

Ha a megoldott feladatokban javítani akar, akkor a javítani kívánt szót / szavakat húzza át, a helyesnek vélt szót / szavakat pedig írja le újra!

Eredményes munkát kívánunk!

SZÖVEGÉRTÉSI ÉS NYELVI-IRODALMI MŰVELTSÉGI FELADATSOR

Olvassa el figyelmesen Madách Imre művéből, *Az ember tragédiája* utolsó színéből származó részletet és válaszoljon a kérdésekre!

ÁDÁM

Uram! rettentő látások gyötörtek,
És nem tudom, mi bennök a való.
Óh mondd, óh mondd, minő sors vár reám:
E szükhatáru lét-e mindenem,
Melynek küzdése közt lelkem szürödik,
Mint bor, hogy végre, amidőn kitisztult,
A földre öntsд, és bеigya porond?
Vagy a nemes szeszt jobbra rendeléd?
Megy-é előbbre majdan fajzatom,
Nemesbedvén, hogy trónodhoz közelgjen,
Vagy, mint malomnak barma, holtra fárad,
S a körből, melyben jár, nem bír kitörni?
Van-é jutalma a nemes kebelnek,
Melyet kigúnyol vérhullásaért
A kislelkű tömeg? Világosíts fel,
S hálásan hordok bármi végzetet;
Csak nyerhetek cserémben, mert ezen
Bizonytalanság a pokol. –

AZ ÚR

Ne kérdd
Tovább a titkot, mit jótékonyan
Takart el istenkéz vágyó szemedtől.
Ha látnád, a földön mулékonyan
Pihen csak lelked, s túl örök idő vár:
Erény nem volna itt szenvedni többé.
Ha látnád, a por lelkedet felissza:
Mi sarkantyúzna, nagy eszmék miatt,
Hogy a muló perc élvéről lemondj?
Míg most, jövőd ködön csilllogva át,
Ha percnyi léted súlyától legörnyedsz,
Emel majd a végetlen érzete.
S ha ennek elragadna büszkesége,
Fog korlátozni az arasznyi lét.
És biztosítva áll nagyság, erény. -

Forrás: Madách Imre *Válogatott művei*, Szépirodalmi Kiadó, Budapest, 1989, 183-184.

1. Az idézet nyelve több megoldásával archaikus hatást tesz az olvasóra, például előfordulnak benne olyan szóalakok, amelyek a mai köznyelvben már nem élnek. Adja meg az idézetben szereplő eredeti változat mellett a ma használatos szóalakot!

a)	minő	
b)	rendeléd	
c)	nemesbedvén	
d)	közelgjen	
e)	vérhullásaért	
f)	élvéről	

6 punt

**2. Az idézett részlet egyes szavainak a jelentése módosult időközben. Határozza meg egy-
egy ma használatos szóalak vagy szinonima segítségével, milyen jelentésben szerepelnek
az idézetből kiemelt szavak az adott szövegkörnyezetben!**

Idézett szó		A szövegkörnyezetnek megfelelő ma használatos szóalak / szinonima
a)	látások	
b)	porond	
c)	fajzat	

3 pont

3. Ádám monológjában fontos szerephez jut két hasonlat. Értelmezze jelentésüköt a szövegkörnyezet ismeretében!

- a) lelkem szürődik. / Mint bor

b) mint melegnek hármas, holtára férőd

4. Mi az azonosítottja a szöveg alábbi metaforáinak?

a) nemes szesz: _____

b) csere („cserémben”): _____

2 pont	
--------	--

5. A véges földi élet a részlet egyik kulcsfogalma. Sorolja föl a szöveg azon szinonim kifejezéseit, amelyek e kulcsfogalomra vonatkoznak! Legalább hármat említsen!

3 pont	
--------	--

6. Az idézett szakasz számos retorikai alakzatot használ. Idézzen a szövegből egy-egy példát az alábbi retorikai eljárásokra!

Retorikai alakzat	Példa
a) megszólítás	
b) exclamatio (felkiáltás)	
c) halmozás	
d) anafora	

4 pont	
--------	--

7. Az emberi lét Ádám és az Úr szavai szerint egyaránt a végesség és végtelenség közé helyeztetett. Ugyanakkor e kettősségnek az emberre gyakorolt hatását minden másként értékelik. Fejtse ki, miben áll ez az alapvető különbség!

4 pont	
--------	--

8. Az Ádám monológjában szereplő két hasonlat két történetfilozófiai felfogást vázol fel. Fejtse ki legalább 4 érdemi megállapítással, mi jellemzi ezt a két, egymással szemben álló elgondolást!

4 pont	
--------	--

9. Ádám első mondatában a „rettentő látások” okozta gyötrelemről beszél. Értelmezze ezt a mondatot három érdemi közléssel a *Tragédia* egész szövegének ismeretében!

3 pont	
--------	--

10. Az *ember tragédiája* sajátos drámai műfajt képvisel, amelyet többnyire drámai költeményként szokás megnevezni. Foglalja össze néhány mondatban a műfaj legfontosabb jellegzetességeit! Említsen legalább három lényeges vonást!

3 pont	
--------	--

11. Nevezze meg, Az ember tragédiájának melyik színéből származnak az alábbi idézetek!
(A szín elnevezését vagy számoszását egyaránt használhatja.)

- a) E gyáva népet meg nem átkozom,
Az nem hibás, annak természete,
Hogy a nyomor szolgává békelyegezze,
S a szolgaság vérengző eszközévé
Sülyessze néhány dölyfös pártütőnek.
Csak egyedül én voltam bolond,
Hivén, hogy illyen népnek kell szabadság.

A szín elnevezése vagy száma:

- b) Fiam, csekély dolgokra most rá nem érek,
Az Isten dícsé, a nép üdve hív,
Eretnekek fölött kell itélnem,
Kik mérgét szórva dudvaként tenyésznek,
S tüzzel-vassal bár irtjuk, szüntelen
Ujult erővel küldi a pokol ránk. –

A szín elnevezése vagy száma: _____

- c) Mi verseny ez, hol egyik kardosan
Áll a meztelen ellennek szemében,
Mi függetlenség, száz hol éhezik,
Ha az egyes jármába nem hajol.
Kutyáknak harca ez egy konc felett.
Én társaságot kívánok helyette,
Mely véd, nem büntet, buzdít, nem riaszta,
Közös erővel öszeműködik,
Minőt a tudomány eszmél magának,
És melynek rendén értelem viraszta. –

A szín elnevezése vagy száma:

3 pont

12. Jelölje a sorok fölött az alábbi részlet ritmusát, és nevezze meg a jellegadó verslábat!

- a) A ritmus jelölése:

Mi végtelen körút okoskodásod,

Melyből menekvés nincsen is talán.

- b) A jellegadó versláb neve:

3 pont

40 pont

MŰÉRTELMEZŐ SZÖVEG ALKOTÁSA

Csoóri Sándor korai pályaszakaszát követő költészetével a látomásos-metaforikus líratípus jellegzetesen egyéni változatát teremtette meg.

Értelmezze alább idézett művét! Tematikus-motivikus, szerkezeti és poétikai elemzése keretében térjen ki a szerelmi tárgyú dal-műfaj megújításának, hagyomány és modernség kettősségeinek kérdésére!

Megoldása 400-800 szó terjedelmű legyen!

Csoóri Sándor: *Elengednélek, visszahívnálak*

Elengednélek,
visszahívnálak,
nagy vízben vették neked ágyat
s fáradhatatlan tengerészed,
kezemmel körülhajóználak.
Amerre mennél,
mennék utánad.
Nyár van,
kiköltözöm az ég alá
szerelmed nomádjának:
süssön a Nap, mint a végzet –
egész testemmel
éjtek!

Erőt az elérhetetlen jövő ad
s holnapi romlása a vágynak –

Darazsak golyózápora
luggatná át a koponyámat,
venné a világ véremet,
de én csak mosolygok,
mert látlak.
Elengednélek –
visszahívnálak –
hangya-gyászmenet hömpölyög,
előle eltaszítanálak.
Porból fölszedve vizet adnék,
sebed kimosnám szavaimmal.
Melléd feküdnék s a világot
elsötétíténém
hajaddal.

(1967)

Szövegközlés: Csoóri Sándor válogatott versei. Idegszáláival a szél ciklus. Unikornis Kiadó, Budapest, 1998.
Digitális Irodalmi Akadémia. © Petőfi Irodalmi Múzeum • Budapest • 2011
<http://dia.jadox.pim.hu/jetspeed/displayXhtml?docId=000000264&secId=0000024743&mainContent=true&mode=html>

	Elérhető Pontszám	Elért Pontszám
Tartalom	15	
Szövegszerkezet	5	
Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10	
Összesen	30	

REFLEKTÁLÓ SZÖVEG ALKOTÁSA

A történelmi regény példázatszerű, erkölcsi tanításként olvasása, a mindenkor jelenre vonatkoztató kisajátítása nagyon szívós örökség, végső soron a „*Historia est magistra vitae*” [A történelem az élet tanító mestere] ókori eszményére vezethető vissza [...]. Az irodalomtörténésznek számolnia kell azzal a lehetőséggel, hogy ugyanannak a szövegnek helyzete megváltozhat az idők folyamán, vagyis foglalkoznia kell azzal, hogy egy saját korát tárgyazó regény miként válik fogadtatástörténetében historikussá. „Minden, jelenben játszódó regény hamarosan történelmivé lesz. Csak várni kell” – állítja egy kiváló amerikai regényíró és értekező (Gass, 1985), Hág János [kortárs próza- és drámaíró] a saját alkotói munkájából vonta le a következtetést, hogy „egy idő után esetleg minden regény történelmi regény”.

Forrás: Szegedy-Maszák Mihály: *A történelmi regény létezési módja*. (A feladathoz igazított szöveg.)
<http://www.kalligram.eu/Kalligram/Archivum/2014/XXIII.-evf.-2014.-november/A-toertenelmi-regeny-letezesi-modja>

A fent idézett szöveg is jelzi, hogy a kortárs írókat foglalkoztatja irodalom és történelem viszonya. A Litera irodalmi portál *Képzetgyakorlatok irodalom és történelem kapcsolatáról* címmel tudósított a Nextfeszt 2017 januárjában induló beszélgetéssorozatáról, amelyen Krusovszky Dénes, Nemes Z. Márió, Potozky László és Totth Benedek többek között arról beszélgették: Hogyan képzelik el irodalom és történelem viszonyát a kortárs szerzők, milyen beszédmódok érvényesülnek az irodalomban történelmi téma kapcsán, hogyan látják a történelem megjelenését az irodalmi hagyomány tükrében?

Forrás: <http://www.litera.hu/hirek/kepzeletgyakorlatok-irodalom-es-tortenelem-kapcsolatarol>

Képzeletben kapcsolódjon be a beszélgetésbe! Fejtse ki véleményét a történelmi téma és a mindenkor jelenlegi irodalom lehetséges viszonyáról, a történelem különféle megjelenítéséről az irodalmi hagyományban! Kifejtésében reflektáljon a fenti szövegekben idézett gondolatokra, és utaljon legalább 2-3 irodalmi példára is!

Megoldása 150-450 szó terjedelmű legyen!

<input type="text"/>															
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

	Elérhető pontszám	Elért pontszám
Tartalom	5	
Problémaérzékenység	5	
Gondolatmenet	5	
Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	5	
Összesen	20	

Helyesírás	Hibapontok száma a teljes dolgozatban	
	Vizsgapontok	

		pontszám		
		Maximális	Elért	
I. Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor		40		
II. Szövegalkotási feladatok	Műértelmező szöveg	Tartalom	15	
		Szövegszerkezet	5	
		Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10	
		Összesen	30	
Reflektáló szöveg		Tartalom	5	
		Problémaérzékenység	5	
		Gondolatmenet	5	
		Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	5	
		Összesen	20	
Helyesírás		8		
Íráskép		2		
Az írásbeli vizsgarész pontszáma		100		

_____ dátum

_____ javító tanár

		pontszáma egész számra kerekítve	
		elért	programba beírt
I. Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor			
II. Szövegalkotási feladatok	Műértelmező szöveg		
	Reflektáló szöveg		
Helyesírás			
Íráskép			

_____ dátum

_____ dátum

_____ javító tanár

_____ jegyző